

Gås- och transkador på grödor i jordbruket

- information till lantbrukare i Skåne 2012

Bakgrund

Under de senaste decennierna har flera arter av gäss ökat dramatiskt samtidigt som deras flyttrutter har förändrats. Orsakerna till denna förändring är inte helt känd men något varmare vintrar och ökad odling av vintergröna grödor har troligen bidragit. För lantbrukare i delar av Skåne innebär denna utveckling att arbetet med att freda sina grödor från gäss har blivit ett betungande arbete under stora delar av odlingsäsongen!

Vad kan jag själv göra för att förebygga skador och vilken hjälp finns att få?

Grundansvaret för genomförande av förebyggande åtgärder för att förhindra skada på gröda ligger på lantbrukaren. **Förebyggande åtgärder kan ske genom jakt, skyddsjakt och olika skrämningsaktiviteter.** All erfarenhet visar att jakt och skrämning effektivt kan minska skador/förekomsten av gäss, om det görs utifrån kunskap om gässens beteende och i organiserat samarbete i ett större område. Ett bra sätt att åstadkomma detta är att bilda en gåsgrupp där LRF, markägare, arrendatorer, jägare, ornitologer, länsstyrelse och andra berörda ingår. *Det är också viktigt att tänka på skyddsjakten när man som markägare skriver arrendekontrakt för jakt. Man kan t.ex. skriva att skyddsjakt på gäss kan ges till annan än jakträttsinnehavaren om inte skyddsjakten bedrivs tillfredställande. För lantbrukare som arrenderar mark finns det omvänt anledning att få rätten till skyddsjakt inskrivet i arrendeavtalet.*

Länsstyrelsen kan genom **skrämningsexpert Göran Frisk** ge råd om tillvägagångssätt, utrustning m.m. I nordöstra delen av Skåne kan skrämningsexperten också låna ut viss skrämningsexpertis. Råd kring hur jakt/skyddsjakt bör genomföras kan erhållas från jägarorganisationer och enskilda personer med stor kunskap om gåsjakt.

Om de inledande förebyggande insatserna inte får avsedd effekt (och då skyddsjakt inte beviljats), **skall lantbrukaren kontakta skrämningsexperten**, informera om vilka åtgärder man vidtagit och diskutera vilka åtgärders som planmässigt är lämpliga att genomföra för att förhindra eller minimera skadan. För detta skadeförebyggande arbete finns möjlighet att söka bidrag från länsstyrelsen. Lantbrukare som avser söka bidrag för skadeförebyggande verksamhet skall dokumentera de insatser som gjorts och för att vara berättigad till ersättning krävs att de åtgärder som genomförts verkligen haft förutsättningar att förhindra eller minska viss viltskada.

Följande uppgifter **skall dokumenteras** och redovisas till länsstyrelsen; datum, plats, nedlagd tid, utförda åtgärder, eventuell körsträcka samt tidpunkter för kontakter med skrämningskonsulenten. Lantbrukaren skall också redovisa gröda, ungefärligt antal gäss och vilka arter som föranlett de förebyggande åtgärderna. Bidrag till skadeförebyggande arbete medges inte till utförda insatser under allmän jakttid och allmän skyddsjakttid.

Regler för allmän jakt och skyddsjakt av gäss,
se Svenska Jägareförbundets hemsida www.jagareforbundet.se

Ersättning för skada

I Naturvårdsverkets författningssamling framgår att viltskademedel i första hand skall användas till **genomförande av förebyggande åtgärder, information och utbildning** om förebyggande skador, **utvärdering** av effekter av åtgärder och information, samt ersättning till besiktningsmän. Ersättning till skador lämnas i andra hand. De medel som årligen tilldelas Länsstyrelsen i Skåne täcker dessutom bara en liten del av de skador som gässen åstadkommer på växande gröda. Det finns dock möjlighet att få ersättning av skada från vilt om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv skall svara för de kostnader som skadan föranleder. **Skadeersättning prioriteras till skador som uppkommit under tid då det inte är allmän jakt eller allmän skyddsjakt. Det krävs att dokumenterade förebyggande insatser utförts** (se föregående avsnitt). **Det krävs också att lantbrukaren har ansökt om skyddsjakt och om denna beviljats, utfört sådan skyddsjakt. En enkel blankett för ansökan om skyddsjakt finns på länsstyrelsens hemsida eller LRF Skånes hemsida, jakt o vilt.**

Skador ska också besiktigas och värderas av en av länsstyrelsens utsedd besiktningsman.

Är det lönt att anmäla skador till länsstyrelsen?

Ja det är det! Även om man inte får hela skadan ersatt så arbetar länsstyrelsen aktivt för att få ökade anslag till viltskador. Att sammanställa de totala skadorna och kostnaderna för dessa varje år är vårt sätt att visa hur stora skador gässen orsakar lantbruket i länet.

Anders Hallengren

Hans Persson

Lennart Valdemarsson

Ordförande i gåsgruppen

LRF Kommungrupp

Ledamot i gåsgruppen

Viktig information

- Ansökningsblanketter för ersättning vid förebyggande av skador och/eller skador måste fyllas i och skickas in till Länsstyrelsen. **Tillstånd till skyddsjakt måste sökas** på särskild blankett utanför allmän jakttid och allmän skyddsjaktstid. För att få ersättning för förebyggande skada krävs redovisning av utförda åtgärder m.m. på blankett. De olika blanketterna kan hämtas på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/skane (Startsida > Blanketter). Göran Frisk tillhandahåller också dessa, samt LRF Skånes hemsida, jakt o vilt.
- Tillsammans med Göran bedömer Du skadornas omfattning. Vid behov kallar ni på en skadevärderare som sedan följer grödans utveckling fram till skörd och bedömning av skördeminskningen. För att kunna få ersättning måste skadan besiktigas av skadevärderaren som utfärdar ett intyg.
- På Länsstyrelsen i Skåne län kan du kontakta följande personer i frågor som rör den gåsskadeförebyggande verksamhet och ev. ersättningar:

Göran Frisk, skrämningkonsult, 0708-55 31 55

Eva Johansson, förvaltningsjuridiska sektionen, 040/044-25 25 66

Hans Cronert, ekolog, Kristianstads Vattenrike, 0708-77 77 35

Anders Hallengren, vilthandläggare, 0768-013011

Trangruppen i Kristianstads Vattenrike

Rekommendationer till bygdens lantbrukare angående rastande tranor i Kristianstads Vattenrike våren 2012.

Trangruppen har under flera års tid arbetat för att minimera konflikten mellan jordbruket och de tranor som brukar stanna till under vårflyttningen. Viltskadeförebyggande medel har erhållits från Naturvårdsverket. Lagerhusföreningen sponsrar med tranfoder. För att minska skadorna på åkermark kommer vi även i år att försöka mata in tranorna i Yngsjöområdet, i första hand till nedlagda åkrar inom naturreservatet vid Pulken.

Carl Andersson (0703-23 54 14) samordnar matningen, och har även kontakter med lantbrukare som utför matningen, skulle aktualiseras på ytterligare platser tag kontakt med Carl A.

”Gåsarkarl” Göran Frisk (0708-55 31 55) kommer att vara behjälplig med att tillhandahålla skrämor och ge råd om skrämning enligt punkten 2 nedan blir aktuell.

Trangruppen lämnar följande rekommendationer till bygdens lantbrukare:

- 1) Flockar på några hundra tranor (upp till 50 per hektar) kan under ett par dagar uppehålla sig på ett nysått korn- eller vetefält utan att vålla några kännbara skador på grödan. Tranorna orsakar inte skador på vallar, stubb av majs, spannmål eller på fjolårsfält med spill av potatis.

- 2) Det är positivt om skrämningssaktioner kan minimeras, men har inte tranorna lämnat ett nysått fält efter ett par dagar bör det vara acceptabelt att skrämningssaktioner genomförs.
- 3) Senarelagd sådd kan vara ett alternativ för att minimera/undvika skador, men är naturligtvis inte så positivt för de rastande tranorna som vill fylla på bränslereserverna inför den fortsatta flyttningen.

Bedömer du att skada uppkommit på grödan, skall du förfara som vid gåsskador (se andra sidan av denna information) och Göran Frisk bör snarast kontaktas.

För Trangruppen i Kristianstads Vattenrike

Hans Persson
LRF Kristianstads kommungrupp

Hans Cronert / Trangruppen/ Biosfärkontoret
Kristianstads kommun/Länsstyrelsen.

LRF Kommungrupp – Länsstyrelsens Gåsförvaltningsgrupp/ Trangruppen

Bild: Ingemar Larsson

Bild Hans Cronert

Läs mer om tranor i Vattenriket på
www.vattenriket.kristianstad.se/tranor/rapport.php